

מֶלֶךְ פָּרַם דְּבַר נְגִלָה לְדַנְיָאֵל אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמוֹ בְּלִטְשֵׁאֲצָר
 וְאִמַּת הַדְּבַר וְצָבָא גְדוֹל וּבִין אֶת־הַדְּבַר וּבִינָה לוֹ בַּמְרָאָה:
 ← לַבַּיְמִים הָהֵם אָנִי דַנְיָאֵל הַיְיָתִי מִתְאַבֵּל שְׁלֹשָׁה שָׁבָעִים
 יָמִים: גִּלְחָם חֲמֻדוֹת לֹא אֶכְלְתִי וּבֶשֶׂר וַיֵּן לֹא־בָא אֶל־פִּי

רש"י

כמו שכתוב בספר עזרא (ד ט): (ג) שלשה שבועים ימים. עשרים ואחד שנה הם, שמונה עשרה שנה משנת אחת לדריוש המדי אשר סס אל לבו לחשוב שבעים שני הגולה, כמו שכתוב (מגי א א) עד שנת שמיס לדריוש, הפרסי בן אסתר שזנה הצית, ושלוש שנים הימרים לא ידעתי אם לפניהם התחיל להמענות או משך קבלת נדר מעניומיו שלוש שנים לאחר הזנין: (ג) לחם חמודות. פת נקיה, כמו שתרנגס אונקלוס את צגדי עשו צנה הגדול

(א) וצבא גדול. ולומן ארון יצוא: ובין את הדבר. ולהצין את הדבר נגלה לי את החזון: ובינה לו במראה. ולהבינה לו במראה. ואין המינה הזאת שם דבר כמו אם ידעת צינה (איוז לא ד) אלא ה"א ימירה, והוא כמו צינה הגיגי (מהלס ה ג), לפיכך הטעם למעלה צי"ת ופירושה כמו הנין: הייתי מתאבל. כשראיתי שציטל כורש מלאכת הצית, שצויה להתחיל וחזר צו על פי כתב צרי יהודה וצנימן רחום צעל טעם ושמישי ספרא

מצודת דוד

(א) דבר. רוצה לומר דבר נבואה: ואמת הדבר. רוצה לומר נגלה לו אמיתת הדבר כפי מה שהוא, לא ברמו וחידות: וצבא גדול. גם נגלה אליו צבא גדול להבין את הדבר ולהבינה לו במראה עינים, לזה נגלה לו אמיתת הדבר כמות שהיא, וגם צבא רב ממלאכי מעלה לשיהא מוכן לו בקלות. ולא נאמר מה הוא דבר הנבואה, ואולי היה מצווה להעלימה: (ב) בימים ההם וגו'. על כי ראה שצוה כורש לבטל בנין הבית אחר שנתן רשות לבנותו כמו שנאמר בספר עזרא, לזה היה מתאבל. או יתכן שהיה מתאבל בעבור הדבר הנגלה אליו, ואולי היתה מאורך הגלות: שבועים ימים. ג' שבועות של ימים והם כ"א יום: (ג) לחם חמודות. פת חמודה ונקיה:

אבן עזרא

המראה לא גילה אותה והעלימה, אולי כן צוה: (ב) בימים ההם. הייתי מתאבל שלשה שבועים ימים, וזה היה בחדש ניסן, ואיך התאבל ימי חג המצות ולא שתה יין בליל פסח ליל חמשה עשר, כי כתוב כי מן היום הראשון אשר נתת לבך להתענות לפני אלהיך ואני באתי בדבריך במצות השם, כי כן כתוב כי עתה שלחתי אליך רק שר מלך פרס עומד לנגדי עשרים ואחד יום, שהם השלשה שבועים

רבינו סעדיה גאון

מלאכים וחיל גדול, ויש אומרים וצבא ורצון כמו וצבי: ובין בדבר. שים דעתך ובינתך בדבר הרבה: ובינה לו במראה. הבורא אמר למלאך שייסביר ויבונן לדניאל את החזון: (ג) לחם חמודות. לחם חם מן סולת נקיה, מאכל טעמי המלכים ומחמדים, לחם ממש פת בג נחמד מאפה תנור: ובשר. גם דעתי לומר על

מדרשי חז"ל

ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי. מאי לחם חמודות לא אכלתי, אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת:

כלה ונחרצה. תבוא אל שומם זה ירושלים והשביית זבח ומנחה:

(א) ואמת הדבר וצבא גדול. מכאן שאין הקב"ה עושה דבר עד שנמלך בפמליא של מעלה, ואז חותם בחותמו שהוא אמת, אל"ף ראש אל"ף ביי"ת, מ"ם מחציתה, תי"ו סופה, הרי אמ"ת: וצבא גדול. צבאות

(ג) לחם חמודות לא אכלתי וגו'. רחיצה וסיכה מנא לן דאיקרי עינוי, דכתיב: לחם חמודות לא אכלתי ובשר

וּסוּךְ לֹא־סִכְתִּי
 עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה
 הַגְּדוֹל הוּא חֵד
 לְבוּשׁ בָּדִים וּמַחַ

החמודות (בראשית כו טו) 7
 צגדי צון: (ה) בכתם או מרגליות. כל כתם לשון 7

מצודת
 א) עד מלאכת. עד נשלמו: (ה) 1
 זהב. וכן וחלי כת
 מקום הנהר וגו': (ה) בדים.

שהתענית על כן אמרתי לב עודני הייתי שם במלחמה בשובי מאתך אשוב להלחם ביום ארבעה ועשרים לחדש זה החדש אם הוא חדש ניי לשנה השלישית למלכות כוו שנה לגלותינו בראש השנה,

בשר ודגים ועופות תורים ונ בהם, הוא אשר לא באו אי בהתאבלו על ירושלים, שאנ לא יתכן לומר כן, לפי של בקר וצאן בגלות ככל, כי בשערך בארץ הקדושה למע וכן יין לא שתה אותן שי סכתי. כדוגמת אנשי עונ במרחצאות בשמן המור. כי גלות האחרונה הזאת, שראו

אפילו נהמא דחישי דכיתא י כעינוי, דכתיב: ויאמר אלי אג הראשון אשר נתת את לבך לו נשמעו דבריך ואני באתי בדב מנין, רחיצה מגופיה דקרא ש סכתי. (יום ד) על יד הנהר הגדול 1
 אורותנטין של נהרות (מוכחר הייתי על ידי הנהר הגדול הו

דניאל י
 וְסוּךְ לֹא־סִכְתִּי עַד־מְלֹאת שְׁלֹשַׁת שָׁבָעִים יָמִים: פ ד וּבָיִוִם
 עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְאֲנִי הָיִיתִי עַל יַד הַנְּהַר
 הַגְּדוֹל הוּא חֲדָקָל: ה וְאִשָּׁא אֶת־עֵינַי וָאָרָא וְהִנֵּה אִישׁ־אֶחָד
 לְבוּשׁ בָּדִים וּמִתְנַוֵּי חֲגָרִים בְּכַתֵּם אוֹפּוֹ: ו וּגְוִיתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וּפְנָיו

רש"י

החמודות (נלאטיה כו טו) דכייסא: לְבוּשׁ בָּדִים. (1) וגויתו כתרשיש. פירשו רז"ל נשמעת חולין בגדי טון: (ה) בכתם אוֹפּוֹ. נחגורה של קצונת מרגליות. כל כתם לשון קצונת זהו אֶבֶן יִקְרָה:

מצודת ציון

א עד מלאכת. עד נשלמו: (ה) בדים. פשתן: בכתם. ענין זהב. וכן וחלי כתם (משלי כה י): מקום הנהר וגו': (ה) בדים. בגדי בד: בכתם אוֹפּוֹ. כזהב פז: (ו) וגויתו כתרשיש. גופו היה כעין אבן תרשיש הנוטה למראה התכלת:

אבן עזרא

שהתענית על כן אמרתי לבוא, ולולי מיכאל שעזרני עורני הייתי שם במלחמה עם מלכי פרס, ועתה בשובי מאתך אשוב להלחם עם שר פרס, וזה היה ביום ארבעה ועשרים לחדש הראשון, רק לא ידענו זה החדש אם הוא חדש ניסן, או הוא חדש ראשון לשנה השלישית למלכות כורש, כדרך בעשרים וחמש שנה לגלותינו בראש השנה, והנה זה בעשור לחדש

רבינו סעדיה גאון

בשר ודגים ועופות תורים ובני יונה איל וצבי וכיוצא בהם, הוא אשר לא באו אל פיו כל אותן שבועים, בהתאבלו על ירושלים, שאם תאמר בשר בקר וצאן, לא יתכן לומר כן, לפי שלא אכלו בני הגולה בשר בקר וצאן בגלות בכל, כי לא ראוי להשחט כי אם בשעריך בארץ הקדושה למען זרוק הדם וקטר החלב, וכן יין לא שתה אותן שלשה שבועים: וסוף לא סכתי. כדוגמת אנשי עונג המפנקים את בשרם במרחצאות בשמן המור. כל כך [למה], על אבלות גלות האחרונה הזאת, שראה כי בשנת אחת לכורש

מדרשי חז"ל

אפילו נהמא דחיטי דכייסא לא אכל. ומנא לן דחשיב כעינוי, דכתיב: ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך ואני באתי בדבריך. אשכחן סיכה, רחיצה מנין, רחיצה מגופיה דקרא שמיע ליה דכתיב: וסוך לא סכתי. (יומא עו:).
 ד על יד הנהר הגדול הוא חֲדָקָל. [נהר] אובל אוונטין של נהרות (מובחר שבנהרות). והא כתיב ואני הייתי על ידי הנהר הגדול הוא חֲדָקָל, אלא לפי שדניאל

מִשְׁאֲצֵר
 מִרְאָה:
 שְׁבָעִים
 אֶל־פִּי

(3) שִׁשָּׁה
 הַס, שְׁמוֹנֶה
 אֲשֶׁר שֶׁס אֶל
 ו3 (מגי א א)
 אֶסְתֵּר שְׁנֵנָה
 אֶס לַפְּנִיִּים
 גְּמִיּוֹתַי שְׁלוֹשׁ
 פֶּתַח נִקְיָה,
 צִנָּה הַגְּדוֹל

לומר וכדי
 רב ממלאכי
 בימים ההם
 יא, לזה היה
 ים ימים. ג'

לי כן צוה:
 בויעים ימים,
 חג המצות
 יר, כי כתוב
 ותענות לפני
 כי כן כתוב
 פרס עומד
 זה שבועים

ורצון כמו
 דבר הרבה:
 יסביר ויבונן
 יחם חם מן
 לחם ממש
 זי לומר על

חמודות לא
 בר שילת:

תרגום

תהלים קט

יְהוָה יְחַטָּאת אָמוּ אֶל־תִּמְחָ: טו יִהְיוּ נְגִד־
 יְהוָה תִּמְיֵד וַיִּכְרַת מֵאֲרֶץ זְכָרִם: טז יַעַן
 אֲשֶׁר | לֹא זָכַר עֲשׂוֹת חֶסֶד וַיִּרְדֹּף
 אִישׁ־עֵנִי וַאֲבִיוֹן וְנִכְאָה לִבִּי לְמוֹתָת:
 וַיֵּאָהֵב קַלְלָה וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא־חִפֵּץ בְּבִרְכָה
 וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ: יח וַיִּלְבֹּשׂ קַלְלָה כַּמְדוּ →

טו יִהְיוּ קָבַל מִיִּמְרָא דַיִן
 תְּדִירָא וַיִּשְׁצִי מֵאֲרֶעָא
 דְּכִרְנָהוֹן: טז מִטּוּל דְּלֹא
 אֲדַכֵּר לְמַעַבְד טִיבו
 וַרְדֵּף גְּבַר עֵנִיא וַחֲשִׁיכָא
 וּמְכִיד לְבָא לְאַתְקַטְלָא:
 יז וַרְחַם לוֹטִיא וְאַתִּית
 לִיה וְלֹא אֲתַרְעִי
 בְּבִרְכָתָא וְאַתְרַחֲקַת

מִנִּיה: יח וַלְבַשׁ לוֹטֵא הֵיךְ לְבוּשָא וְעַלֵת הֵיךְ מִיָּא בְּגוּשְׁמִיָה וְהֵיךְ מִשְׁחָא בְּאַכְרוּי:

רש"י

קצורתה מן הצריות, שלא יקללהו שאלה מכריסה עשו, כמו שנאמר ותמת דבורה מינקת רבקה וגו' אלון צבות (גראשית לה ט). כלשון יוני קורין לאחר אלון, שאכל אחר היה ליעקב עם של דבורה, שמתה אמו והעלימו מיתתה: (טו) יהיו. העוונות האלה נגד ה' תמיד: ויכרת מארץ זכרם. של עשו ואלופיו:

(טו) יען אשר לא זכר עשות חסד. לעסוק בצלל אציו, כמו שעשה יעקב מיד עדשים לנחם את יחזק, שנאותו היום מת אצרהם: איש עני. ישראל: (יז) ויאהב קללה. קללנו של הקדוש צרוך הוא שכפר צו: (יח) וילבש קללה. הכניס ענינו בקללה, ונחה לו פריקת עול הקרנן ונכרת כהנים וקללת

מצודת ציון

מצודת דוד

(טז) ונכאה. ענין שבירה. כמו ונכה רוח (ישעיה טו ט): (יח) כמדו. ענין מלבוש מה. כמו ומדו בד (ויקרא ו ג):

אל תמח. אלא יהיה נזכר על בנה: (טו) יהיו נגד ה'. לקטרג עליו, ובעבור זה יכרת זכרם מן הארץ: (טז) יען. בעבור אשר לא זכר לעשות חסד למי

שצריך אל החסד, ורדף העונים ונשכרי לב להמית אותם: (יז) ויאהב קללה. אהב לעשות דברים אשר הקללה מעותדת לבוא עליהם, ולכן תבא עליו הקללה המעותדת: ולא חפץ בברכה. לא רצה לעשות דברים אשר הברכה מעותדת לבוא עליהם, ולכן תהיה הברכה ההיא רחוקה ממנו: (יח) וילבש. יהיה מעוטף בקללה כמדו המעטפת את כל גופו:

אבן עזרא

כאשר פירשתי במקומו: (טו) יהיו. העון והחטאת נזכרים לפני השם, ושימח מארץ זכרם: (טז) יען. בהיות לאל ידו, וירדוף עני ואביון, ונכאה לבב

כמוני: (יז) ויאהב. הוא היה סבה שיקללהו דוד שהיה איש האלהים: (יח) וילבש. התנבא כי הקללה תבואתהו כמדו מלבושו, והטעם מדו והזכיר בתוכו:

רד"ק

אלא יזכר לבנה: (טו) יהיו. העון וחטאת כמו שנאמר. וכפל הענין לחזק: (טז) יען אשר לא זכר. כל ימיו היו בעון, ולא זכר פעם אחת לעשות חסד: ונכאה לבב למוותת. נכאב מרוב צרות ורדפו הרשע הזה למוותת אותו. ודוד אמר על עצמו עני ואביון

ונכאה לבב: (יז) ויאהב קללה. והוא אהב זה שאקללהו ולא חש לקללתו: ותבואהו. עבר במקום עתיד כי כן דרך המקרא ובדברי נבואה ברוב: ולא חפץ בברכה. שאברכהו אם ייטיב לי: (יח) כמדו. כלבושו. כלומר שיהיה מעוטף בקללה. וכן ותבא כמים בקרבו.

מדרשי חז"ל

אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה והדין הוא סיבו טבא, רואה את בן בנו מגלה עריות ושופך דמים. טבא ליה לההוא סבא דמתכנס בשלום שנאמר: כי טוב חסדך מחיים. אמר הקב"ה, אבוהי שלם ליה ביש, אמהי שלם ליה ביש, אחוה שלם ליה ביש, סבא שלם ליה ביש, אף אתון שלמין ליה ביש ואנא משלם ליה ביש, תהיו מזכירין שמו

מלמטה ואני מוחק מלמעלה שנאמר: יהיו נגד ה' תמיד ויכרת מארץ זכרם. (תנחומא). (יז) ולא חפץ בברכה ו... חפץ ממנו. רבי לוי בש"ר חמא בר חנינא: ולא חפץ בברכה. ולא חפץ בכורה. רב הונא אמר זה דם הקרבנות שהוא קרוי ברכה שנאמר: מזבח אדמה תעשה לי. (שם).

לכל
ראין
ליה
יהי
ומוי:
זצייא
ומחי
צעשו
דוד:
אפילו
לאחר
ועון
סגרע
יניס:
ז יוס
ה בא
ועושר
ולא
ן, כי
וכמו
חסד:
בנים
זיבזו
נוקש
בניו
חסד
יהי
ממנו
זלישי
עון
תמח
שנים
א על
י גנב,
א אל

וּתְבֹא כַמִּים בְּקִרְבוֹ וְכִשְׁמֹן בְּעֵצְמוֹתָיו: יִתְהַיֵּלוּ כְּבֶגֶד יַעֲטָה וְלִמְזֹחַ תָּמִיד יִחְגְּרָה: כִּזְאֵת פְּעֻלַּת שְׁטָנִי מֵאֵת יְהוָה וְהַדּוֹבְרִים רָע עַל־נַפְשִׁי: כֹּא וְאַתָּה יְהוָה אֲדֹנָי עֲשֵׂה־אֵתִי לְמַעַן שְׂמֹךְ כִּי־טוֹב חֲסִדְךָ הַצִּילָנִי: כִּבְּכִי־עֵנִי וְאֲבִיוֹן אֲנֹכִי וְלִבִּי

יִתְהַיֵּלוּ לִיהֵ הַיָּד לְבוֹשׁ יַתְעַטֵּף וְלִקְמוֹר תְּדִירָא יִרְוִינָה: כִּדָּא עוֹבְדָא דְשְׁטָנִי מִן יְיָ וְדַמְלָלִין בִּישְׁתָּא עַל נַפְשִׁי: כֹּא וְאַתָּה אֱלֹהִים יְיָ עֶבֶד עָמִי מִן בְּגַלְל שְׂמֹךְ הַיָּד טוֹבְךָ וְחֲסִדְךָ פְּצִי יִתִּי: כִּבְ אָרוֹם עֵנְיָא

וְחֲשִׁיכָא אָנָּא וְלִבִּי שְׁפִי בְּנִי: כִּג הַיָּד טוֹבָא בְּצִלְיוֹתֶיהָ אֲתַגְמִרֶת אֲפִלְטָלִית הַיָּד גּוֹבָאִי: כִּד רְכוּבִי אֲתַקְלוּ מִצּוֹמָא וְכִסְרִי פִתְרִן מִלְהוֹי פְּטָיִם: כִּה וְאָנָּא הַיִּתִּי קָלְנָא לְהוֹן יִחְמוֹן יִתִּי יִטְלְמָלִין רִישִׁיהוֹן: כִּו סְעוֹד לִי יְיָ אֱלֹהֵי פְרוֹק יִתִּי הַיָּד חֲסִדְךָ: כִּז וְיִדְעוֹן אָרוֹם מְחַתְךָ דָּא (לְיוֹז יֵצ כֶּ) אֲלוֹר הַחֻקִּים פִּתְמִ:

רש"י

הַסּוּמוֹת: (יט) תְּהִי לִי הַקְּלָה, מַעֲטָה כְּבֶגֶד. (מנאמי): וְלִמְזֹחַ תָּמִיד. חֲגוּרָה, וְכֵן וּמִזֵּם אֲפִיקִים רַפָּה

מצודת דוד

מצודת ציון

וּתְבֹא. הַקְּלָה תְּבֹא בְּקִרְבוֹ בִּשְׁפַע רַב כַּמִּים: וְכִשְׁמֹן. עִם כִּי הַמְשִׁיחָה הִיא לַמַּעֲלָה עַל הַגּוֹף עִם כָּל זֶה בָּאָה הִיא בְּהַעֲצֻמוֹת, כֵּן הַקְּלָה תֵרֵד בּוֹ אֶל חֲדָרֵי בֵּטֵן אֶל עֲצָמוֹ וּבְשָׂרוֹ: (יט) כְּבֶגֶד יַעֲטָה. הַקְּלָה תִּהְיֶה עַל גּוֹפוֹ מְסֻבִּים כְּבֶגֶד הַעוֹטָה כָּל הַגּוֹף: וְלִמְזֹחַ. יַחְגוּר הַקְּלָה תָּמִיד לְהִיּוֹת לוֹ לְמֹזַח: (כ) זְאֵת פְּעוֹלָת. זֶהוּ גְמוּל פְּעוֹלַת שְׁטָנִי מֵאֵת ה', וְגִמּוּל הַדּוֹבְרִים רָע עַל נַפְשִׁי: (כא) עֲשֵׂה אֵתִי. חֲסֵד וְאַמְת: לְמַעַן שְׂמֹךְ. לְמַעַן יוֹגֵדֵל שְׂמֹךְ: כִּי טוֹב חֲסִדְךָ. כֹּאשֶׁר חֲסִדְךָ טוֹב לְכָל כֵּן גַּם הַצִּילָנִי אוֹתִי: (כב) בִּי עֵנִי. אֲנִי נִכְנַע וּמוֹשְׁפֵל כְּעֵנִי וְאֲבִיוֹן, וְלִבִּי נַעֲשֶׂה חֲלָל בְּקִרְבִּי מִגּוֹדֵל הַפֶּחַד וְהַתּוֹגָה:

מצודת ציו

(כג) נִנְעַרְתִּי. עֵנִין הַטְרוּד וְהַתְנוּעָה הַ (ממיה ה יג) שְׂרוּצָה לומר הִיִּתִּי חֻזְקָה: (כד) כַּחַשׁ. עֵנִין רוּחַ: (כה) י

אבן עזרא

(יט) תְּהִי. וְלִמְזֹחַ כְּמוֹ חֲגוּרָה, וּמִזֵּחַ אֲפִיקִים רַפָּה (אֵיבֵב יב כא): (כ) זְאֵת פְּעוֹלָת. כְּמוֹ תְּגִמּוּל פְּעוֹלַת שְׂכִיר, שׁוֹמְנֵי כְּנֶגֶד יִשְׁטַנּוּנִי, וְהַדּוֹבְרִים רָע כְּנֶגֶד וְדַבְרֵי שְׂנֵאָה: (כא) וְאַתָּה. אַחֵר שְׁקָלֵל רְשָׁעִים וְכָל

רד"ק

שֹׂאֲדָם שׁוֹתָה: וְכִשְׁמֹן בְּעֵצְמוֹתָיו. שֹׂאֲדָם מִשַּׁח בּוֹ גּוֹפוֹ לְכֹאֵב הַעֲצָמוֹת שִׁתְּבֹא הַמְשִׁיחָה בְּעֵצְמוֹת, כֵּן תְּבֹא בּוֹ הַקְּלָה: (יט) תְּהִי. וְעוֹד כִּפֵּל הַעֲנִין לְחֻזֵּק: וְלִמְזֹחַ. חֲגוּרָה. כֵּךְ יַחְגוּר הַקְּלָה כְּמוֹ שִׁיחְגוּר אֲדָם הַמְזוּחַ: (כ) זְאֵת. תִּהְיֶה שְׂכָר פְּעוֹלַתְם שַׁעֲשׂוּ לִי. וְכֵן

מְכַרְיָחִים הַלְכָתִי גוֹלָה וּמְטוֹלְטֵל: קָן מִיּוֹחַד וְנִנְעַר מִגְדָּר לְגִדְרָ: (כד) בְּעִבּוֹר מְרִבִּית הַצּוּם הֵמָּה מְחַרֵּפ (כו) וְיִדְעוּ. תָּן בְּלִבְכֶם לְדַעַת וְלֵהוּ הֵמָּה מְקַלְלִים, אֲתָה תִּפְכֶם לְבַר

(כג) כַּצֵּל. הַטַּעַם קְלוֹת יִמְיוֹ: נָגַל לֹקֶץ: (כד) בְּרִכִּי. אֵינִי בִּי כַח אֲוִלִי יִנְצַל מִיָּדָם, שְׁלֹא יִרָא (כה) וְאֲנִי. כֹּאשֶׁר יִרְאוּנִי אוֹיְבֵי ו

מדרשי חז"ל

מִשׁוּם ר"ש בֵּן יוֹחָאי, לֹא הִיָּה רֹאֵי דוֹד לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, וְלֹא יִשְׂרָאֵל רֹאִיִּין לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, לֹא דוֹד רֹאִי לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה דְכָתִיב וְלִבִּי חֲלָל בְּקִרְבִּי. וְלֹא יִשְׂרָאֵל רֹאִיִּין דְכָתִיב מִי יִתֵּן וְהִיָּה לְבַבְכֶם זֶה לְהֵם לִירָאָה אוֹתִי כָּל הַיָּמִים, אֲלֵא לְמָה עָשׂוּ, לומר לָךְ שֹׂאֵם חֲטָא יְחִיד אוֹמְרִים לוֹ כִּלְךְ אֲצֵל דוֹד, וְאִם חֲטָאוּ צִיבוּר אוֹמְרִים לְהֵם לְכוּ אֲצֵל יִשְׂרָאֵל. (ע"ז ד:). אמר רבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא: צִדִּיקִים נוֹטֵל מֵהֵם יִצְרָ הַרַע וְנוֹתֵן לְהֵם יִצְרָ הַטוֹב, שְׂנֵאֲמֵר: לְבִי חֲלָל בְּקִרְבִּי. רְשָׁעִים נוֹטֵל מֵהֵם יִצְרָ הַטוֹב וְנוֹתֵן לְהֵם יִצְרָ הַרַע, כִּינּוּנִים נוֹתֵנִים לְהֵם זֶה וְזֶה, אֵת שְׂבָא לִיצְרָ הַרַע, יִצְרָ הַרַע שׁוֹפְטוֹ. וְאֵת שְׂבָא לִיצְרָ הַטוֹב, יִצְרָ הַטוֹב שׁוֹפְטוֹ. שְׂנֵאֲמֵר: כִּי יַעֲמוּד לִימִין אֲבִיוֹן לְהוֹשִׁיעַ מִשְׁפָּטֵי נַפְשׁוֹ. (אדר"ג כט:).

(כב) חֲצֵל. חֲצִיו קִמְץ וְחֲצִיו פִּתַח בּוֹדֵד כְּלוֹמַר לְבִי נִהַרַג בְּקִרְבִּי מִכְּנֻסוֹתָ. בְּכ"ף. כְּמוֹ שְׁנוּטָה ד וְנִהַלְכָתִי, כְּלוֹמַר הִלְכוּ יָמֵי מִהֵרָה כְּאֲרִבָּה. בְּנוֹתֵי מִמְקוֹם לְמִקוֹם קָן וְנִנְעַר מִגְדָּר לְגִדְרָ, כֵּן אֲנִי בְּמִקוֹם אַחַד, כִּי כְּשִׁידְעֵנִי שְׂאוּ וְאֲנִי בּוֹרַת, וְכֵן מִמְקוֹם לְמִקוֹ מִצּוּבִם. שְׁהִיָּה מִתְעַנֶּה בְּבִרְחוֹ כֹּו וִירְחַם עֲלָיו וְתִשָּׁשׁ כּוֹחוֹ וְלֹא

(יח) וְתְּבֹא כַמִּים בְּקִרְבוֹ. מִנִּין לְסִיכָה שְׁהִיא כְּשִׁתִּיָּה בִּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים, אֲע"פ שֶׁאֵינִי רֹאִיָּה לְדַבֵּר זָכַר לְדַבֵּר שְׂנֵאֲמֵר: וְתְּבֹא כַמִּים בְּקִרְבוֹ וְכִשְׁמֹן בְּעֵצְמוֹתָיו. (שַׁבַּת פו:). (כב) וְלִבִּי חֲצֵל בְּקִרְבִּי. תְּנִיא רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְגִּילִי אוֹמֵר: צִדִּיקִים יִצְרָ טוֹב שׁוֹפְטֵן שְׂנֵאֲמֵר: וְלִבִּי חֲלָל בְּקִרְבִּי. רְשָׁעִים יִצְרָ רַע שׁוֹפְטֵן שְׂנֵאֲמֵר: נֹאֵם פִּשַׁע לְרַשַׁע בְּקִרְבִּי לְבִי אֵינִי פֶחַד אֱלֹהִים לְנֶגֶד עֵינָי. כִּינּוּנִים זֶה וְזֶה שׁוֹפְטֵן שְׂנֵאֲמֵר: יַעֲמוּד לִימִין אֲבִיוֹן לְהוֹשִׁיעַ מִשׁוֹפְטֵי נַפְשׁוֹ. (בְּרִכּוֹת סא:). שְׁלֹשָׁה לֹא שְׁלֹט בָּהֶם יִצְרָ הַרַע אֲלוֹ הֵן, אֲבִרְהֵם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְי"א אֵף דוֹד דְכָתִיב וְלִבִּי חֲלָל בְּקִרְבִּי. (ב"ב יז:). אֲמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי: לֹא עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֵת הַעֲגָל אֲלֵא לְחַת פִּתְחוֹן פֶּה לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה, וְהִיִּינוּ דֹאֲמֵר רַבִּי יוֹחָנָן

שאלות ותשובות

הלכות קטנות

(ספר הלק"ט)

חלק ראשון ושני

משאלות ותשובות, בנויות לתלפיות, בדעת ובמועצות, אשר חקר והכין מידי שבת בשבתו ביום השישי, להביא אל אוהל מועד משכן העדות בית המדרש הגדול "בית יעקב" אשר היה בירושלים עיר האלהים סלה תוב"ב חובר ע"י הרב המובהק מרי דמתניתין וריש מתיבתא בנן של קדושים אראלים ותרשישים כמזהר"ר

יעקב בכמהר"ר שמואל חגיז זלה"ה

הובא אל בית הדפוס על ידי בנו הצעיר שועל בן ארי הוא משה חגיז נר"ו פה ויניציאה יע"א שנת כי קר"ש הנה (תס"ב) לפ"ק

[נוסח שער דפוס ראשון]

ועתה בא במהדורה חדשה מפוארת בסידור מחדש מוגהת ומתוקנת בתוספת הספר הנפלא "הלכה רווחת" והוא ביאור נפלא על ההלכות קטנות להגאון ר' בן ציון אלקעלי זצ"ל, נדפס בירושלים תרמ"א. ובתוספת מרובה, הערות וביאורים על סדר התשובות ערוכים. ויען כי המחבר קיצר דבריו בבואו אל הקדש, ובאו הדברים כספר החתום, הנה פתח יפתח לנבוע מימיו ושולחו על פני קרת במשא ומתן באמונה ליקוטים מדברי הדנים בדבריו והעוסקים בשמועותיו. וניקב בשמו "גן הלקט"

כל זה עשיתיו בסיעתא דשמיא

נח גדליה באמור"ר הרב קלמן אריה קוצ'קוב

ויצא לאור עולם ע"י

זכרון אהרן

ה'תשס"ט

על המים כלל, מיהו בשותה לצמאו החשיבו ההנאה הגדולה שהוא נהנה כאילו
 אכל כל מעדני עולם, כי כן הוא האמת, מש"ה תיקנו ברכה אע"פ שאין בהם
 תועלת אחר. והנאת רחיצה לא חשיבא כל כך כמו שותה לצמאו. ויש כעין
 ראיה לזה מהא דמייתי התם דף פ"א (ע"ב) דרש רב גידל אין הלכה כרבי דאמר
 השותה חומץ חייב, לשנה נפקי כ"ע, מפרש רש"י נתנו בו מים להתיש כחו
 ושתו חלא, שמע רב גידל איקפד אמר אימור דאמרי אנא דיעבד לכתחילה מי
 אמרי, אימור ד"א פורתא טובא מי אמרי. אימור דאמרי אנא חי מזויג מי אמרי.
 מעתה קשה דתיפוק ליה משום מים ואיך לא הרגישו עליהם, אי אמרת בשלמא
 מים דרבנן סברי דכדרבנן מבטלין איסור לכתחילה, ומים לבד לא היו שותין
 דיודעים דאסור מדרבנן, אבל חומץ טעו כדראבי"ה שהביא המור (או"ח סי' תרי"ב)
 דדברים שאינן ראויין לאכילה מותרין לכתחילה, אלא אי איסור מים דאורייתא
 וחייבין עליהן כרת היאך חשבו כזאת למזוג במים, ועוד דלא קאמר אלא איקפד
 ולא קאמר רתח, משמע קפידא בעלמא דלא עברי אלא אדרבנן. מיהו מדברי
 המפרשים לא משמע הכי דכתבו דשתה חומץ מזוג חייב. ומיהו לא מחייבו
 משום מים שבו אלא דחומץ מזוג הו"ל כיון מזוג ומייתבא דעתיה:

סימן רפד

74 ובגמרא שם דף ע"ו (ע"ב) קאמר דשתיה בכלל אכילה דיליף שכר שכר מזויר,
 וכתוב (דברים יד, כג) ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך,
 תירוש הוא יין וקרי ליה ואכלת, והביאו לזה משום דפריך הני ענייין ה' הוון ואנן
 שיתא תנן, ומשני שתיה בכלל אכילה. וקשיא לן עלה מאי דמקשה בתוס' דאמאי
 לא חשיב כי כל הנפש אשר לא תעונה, ודוחק מה שתירץ שם.
 אשר אני אחזה לי דאיכא חמשה עינויין לבד מאכילה ושתיית שאר משקים
 דאורייתא, דהיינו שתיית מים רחיצה סיכה נעילה ותשמיש, וכנגדן באו
 החמשה עינויין דכתיבי, ואין כתוב בהם עונש, והיינו דקבעי הני חמשה עינויין
 כנגד מי, אבל כי כל הנפש אשר לא תעונה מיירי באכילה ושתייה דאורייתא,

גן הלק"ט

שקשורה ברכה זו לרחיצת הידים. ועוד, שלא נהירא מה כונתו שיפטר כל היום מברכה זו, דהרי אדרבה לפי דבריו אין כל דמיון בין הברכה שמברך כשקם משנתו שהיא על העברת השינה, למה שנהנה במשך היום מרחיצה בעלמא שאינה מעבירה את השינה, ומאי טעמא יפטר ע"י ברכת הבוקר. ובכלל לא הבנתי מדוע יפטר ע"י ברכה זו ומאי שנא מכל ברכות הנהנין שמברך בכל פעם שנהנה אחר שחלפה ההנאה הראשונה ולא יוצא בתחילת היום על כל ההנאות של אותו היום.
 עוד כתב שם שאינו צריך ברכה כי הואיל וכל כונת רחיצתו היא לכבוד קונו ולא לכבוד עצמו, הרי זה צורך גבוה ועל כן אין מברך על זה. ואתמהא, וכי מאכלו ומשתחו אינם לכבוד קונו כרחיצה, ומה חילוק ביניהם, ואולי נתיחדה הרחיצה הואיל ועליה נאמר כל פעל ה' למענהו (שבת נ' ב). וע"ע בענין זה מש"כ בח"א סי' קל"ז. וברשימות ואגרות קה"י סי' י'.

יוה"כ
 חלל
 הנפש
 הונם
 ישתה
 מהם
 אין זה
 ושתי
 לברך
 את לגוף
 ל מריח
 וי ק"ס,
 ז כתבו
 בפסחים
 (ל"א ב)
 ו, וביאר
 מיד אין
 נמשכת
 זרחיצה,
 הבריאה
 : שכתב
 ק דאין
 ' רפואה
 נה עיקר
 על זה.
 (שכתב
 דאיתא
 המעביר
 ר שינה,
 ינתו כדי
 ניו ידיו
 ז לקב"ה
 ת שנתו.
 יום כבר
 ר דבריו
 ידיו כי
 ם נקיות
 הוכחה

ושם נאמר ונכרתה. ופריך הני ה' הוּו ואנן שיתא תנן, כלומר אי קחשיב כולהו הוּו להו שבעה הני ה' דרבנן ואכילה ושתיה דאורייתא, והיכי תנן שיתא ותו לא, ומשני שתיה בכלל אכילה, א"כ הא דתני יוה"כ אסור באכילה ר"ל אכילה ושתיה דשאר משקין דהיא דאורייתא, ובתר הכי תני החמשה עינויין שתיית מים רחיצה סיכה וכו' ודוק.

ואין להקשות דמים נמי אם הוא צמא הרבה ולא ישקוהו מים ימות בצמא דזה חולי רע הוא, הרי זה דומה לחולה שאם לא ישקוהו סם מר ימות, והשותהו ביוה"כ אין חייב עליו דהרחקת הנוק הוא, ולקחת המזון הוא הקרבת התועלת. אחר כתבי לעיל סי' רפ"ב מ"ש דקדקתי בדברי תוס' שם דף ע"ז ד"ה מנין לסיכה שהיא כשתיה שנאמר ותבא כמים, תימא לי אמאי איצטריך תלמודא למיגמר סיכה מוסוך לא סכתי להא מהאי קרא נפקא. ונ"ל דאיצטריך דאי לא כתיב אלא האי קרא דותבא כמים היינו אוסרין אפילו סיכה שאין תענוג כשתיה, להכי מייתי קרא דדניאל, הא קמן דקארי לשתיה שאין תענוג ואע"ג דמסיר הצמא, הרי כתבתי שזה הרחקת הנוק, הרי זו דומה למי שנתלהב בשמש ויורד וטובל בים שאין לך תענוג גדול מזה, אבל אינו דבר הזן את הגוף. וא"ת כי היכי דמייתי גמ' ראה לד' עינויים אמאי לא מייתי למים, לאו מילתא היא דמתני' היא (שבת פו.) מנין לסיכה שהיא כשתיה ביוה"כ שנאמר ותבא כמים בקרבן וכשמן בעצמותיו, דהתם אתא לאשמעינן כדכתבו התוס' דלא תימא אפילו סיכה של תענוג תשתרי מקרא דסוך לא סכתי, דכמה עינוינים של צער שהיה מענה ומצטער נפשו ולא גמרינן מהתם ע"כ, לפיכך איצטריך לאקושי סיכה לשתיה דמה שתיה דמים אסורה מדרבנן אף סיכה. וממילא שמעינן דשתיה אסורה ולא איצטריך לאשמעינן, דאין היקש למחצה (מנחות ד.):

סימן רפז - רפז

שאלה. מי ששדך אשה ובא תבירו ולקחה הימנו, אם יש בזה משם עני המהפך בחררה:

תשובה. היה נראה דאין לו עליו אלא תרעומת, אבל רשע לא איקרי [א] מההיא (קדושין נח:) דהאומר לחברו צא וקדש לי אשה פלונית והלך וקדשה

גן הלק"ט

רפו - רפז [א] כתב הרמב"ם (פ"ט מהל' אישות הי"ז) האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה והלך וקידשה לעצמו נקרא רשע. ובשו"ע (אה"ע סי' ל"ה ס"ט) כתב דהעושה כן הרי זה מנהג רמאות, ולא כתב שנקרא רשע כלשון הרמב"ם, והעיר על כך בב"ש שברמב"ם איתא שנקרא רשע, והשו"ע כתב

כלשון הגמ' (קידושין נ"ט א) שהביאה רבינו להלן בעמרם חסידא שהלך לקדש אשה לבנו וקידשה לעצמו אמרו לו שהוא מנהג רמאות. וצריך ביאור מדוע שינה הרמב"ם מלשון הגמ' כמש"כ השו"ע וכתב דנקרא רשע כדברי הגמ' שם לגבי עני המהפך בחררה הנקרא רשע.

לעצמו מקודשת לי משמע הא רשע מדברי התוס' שם איקרי מציאה (ברכו מו"ק יח:), ולמה הר שלא ליקרא רשע, השמים הוא בת פי שהשכיר עצמו אז

הנה בכנה"ג (חור"מ סי' דין עני המהפך בחררה ב יוסף (שם) דליכא בזה דין מהר"ם מינץ (סי' צ"ח) ד: בחררה. אבל המעיין בד יקשה לו מהיכי תיתי ל דבפירוש מבאר העצמות הגמ' מעשהו של עמרם ד עני המהפך בחררה, וכתב אלא יש בביתו אינו נקרא לא בא לחלוק על מהר"ב שידך אחד אשה לעצמו לקחתה מצד עני המהפך מדגיש המהר"ם מינץ שע הקנינים וע"כ הוא מחשיב ולא רק עני המהפך בחררה ונראה שלשון הרמב"ם לשלוחו צא וקדש לי אשה, דומה למקרה של עמרם ש שבנו של עמרם חסידא ש אשה, ואפשר שכלל לא ידע עבורו, וא"כ ודאי אין בכאן שכתב הרמב"ם אומר האד אשה המסוימת וזה כבר הי הרמב"ם לשון רשע ודלא חסידא, אבל השו"ע סבר זו השליח עושה את הדבר זו נקרא שהוא מהפך באשה למנהג רמאות.

ע"פ הנ"ל הקשה על רבינו סי' נ"ב) הרי בשאלתו שאי אשה לעצמו ובא אחר ולק ראה ממעשה דעמרם חסידא מנהג רמאות, ולכאורה לכו

Abadi, Yi Shak

שו"ת

אור יצחק

חלק ב'

כולל

שאלות ותשובות וחקרי הלכות
בעניני או"ח ויו"ד
וענינים שונים

מאתי

הצעיר יצחק עבאדי
ראש כולל אהל תורה

ירושלים - ליקווד
תש"ע

וכן בהמשך דברי הרמב"ם (בהלכה ח') פסק גם את דין הגמ' הנלמד מ"וכבדתו", וז"ל: מי שהיה ענוג ועשיר והרי כל ימיו כשבת, צריך לשנות מאכל שבת ממאכל החול, ואם אי אפשר לשנות משנה זמן האכילה אם היה רגיל להקדים מאחר ואם היה רגיל לאחר מקדים, עכ"ל.

ומפורש שאין בזה שום מחלוקת ולא כהמהרש"א, דאילו לדבריו אי ילפינן כר' יוחנן מ"וכבדתו" לשינוי בגדים ממה דקרא למאני מכבודתיה א"כ לא ילפינן הדרשא דהכא להקדים או לאחר, וכדכתב המהרש"א להדיא דהני אמוראי פליגי על ר' יוחנן. ואילו מזה שהרמב"ם פסק את שני הדינים, גם את דברי ר' יוחנן על שינוי בגדים וגם את דין להקדים ולאחר, ש"מ דלא פליגי.

חריפים וחומץ וכיוצא בזה (ע' יומא פא.), כמו כן במים שאינו נהנה כלל, והרי זה כדבר שאין בו טעם שמותר גם בשאר איסורים, חוץ מגיד הנשה שאסרה תורה.

ושאלה זו נוגעת הרבה פעמים להולים שלוקחים רפואות וקשה להם לבלוע הרפואה בלי מים, דאם נאמר שאין איסור תורה באינו צמא הרי אפשר להתיר להם לשתות קצת מים עם הרפואה, ואם נאמר דלאחר כמה שעות של עינוי - בודאי שהוא צמא ואסור. אכן יש גם עצה לזה שיקח מים חמים קצת שנראה שזה לא יעזור לצמאו אבל יעזור לרפואתו, ורמז לדבר "מים קרים על נפש עייפה".

סימן רל"ג

סימן רל"ב

שימוש בדאודורנט ביו"כ

שתיית מים לחולה ביוה"כ

שו"ע או"ח סי' תרי"ד סעי' א'

שו"ע או"ח סימן תרי"ב סעיף ט'

כתב המחבר וז"ל: אסור לסוך אפילו מקצת גופו, ואפילו אינו אלא להעביר הזוהמא, אבל אם הוא חולה אפי' אין בו סכנה, או שיש לו חטטין בראשו מותר, ע"כ.

כתב המחבר וז"ל: השותה ביום הכיפורים מלא לוגמיו חייב, עכ"ל.

שאלת: מה הדין ביוה"כ להשתמש במין נוזל או משחה שמושהים על הגוף לסילוק הזיעה ולהעביר הזוהמא.

נשאלתי בערב יוה"כ מהולה אחד שכנראה סכנה בשבילו להתענות, ובתוך הדברים אמר לי שרב אחד שהיה ידוע לפוסק פה בירושלים התיר לו בשופי לסמוך על דברי ההלכות קטנות (ח"ב סימן רפ"ב) שאין איסור מה"ת לשתות מים ביוה"כ - כיון דלא זיין.

ובכן, עיקר שאלתך כאן אם זה בכלל סיכה שאסרו ביוה"כ. ואע"פ שסיכה שאינה של תענוג מותר בתענית תשעה באב, וכדאיתא בשו"ע סי' תקנ"ד סעי' ט"ו ועי"ש בביאור הלכה ד"ה סיכה. אולם ביוה"כ כתוב בשו"ע סי' תרי"ד הנ"ל דאסור אף שלא לשם תענוג - וזו שאלה אחת.

ואני תמה אם יש מקום לצרף דבריו אפי' לסניף בעלמא, דהנה במ"ב (סימן תקס"ז ס"ק י"א) העתיק בשם החיי אדם ואליהו רבה להחמיר ברחיצת הפה ביוה"כ, וטעמא משום שמא יבלע, כמו שכתוב שם. ואם זה רק איסור דרבנן, מה כל הרעש הזה, ובפרט למי שהוא לו צער גדול שהתירו לו בת"ב ואע"פ כן לא התירו לו ביוה"כ והא כשתיית מים בעלמא אינו אלא איסור דרבנן. ולמה נחמיר בחשש שמא יבלע. וידעתי שיש לדחוק בזה - ולומר שהחמירו ביוה"כ אף בחשש איסור דרבנן, אבל פשטות הדברים נראה משום דחיישינן שמא יבלע ויכשל באיסור דאורייתא.

ועוד שאלה שניה שיש כאן, האם איסור סיכה הוא דוקא בשמן, או שהוא בכל דבר הנסוך.

ועוד דבהלכות קטנות גופא בתחלת דבריו כתב כמסתפק ובלשון אפשר דמן התורה אינו חייב אלא על כל מידי דזיין, ואיך אפשר לסמוך על זה ולהתיר בשופי.

תשובה: עי' בדברינו בחלק א' או"ח סימן רכ"ג [דף רנ"ה ע"ב], שצידדתי לאסור. ועתה לא כן עמדי כמו שנאריך בזה בע"ה, ומשנה אחרונה עיקר.

אבל מה שנראה מן הסברא חשבתי לחלק בין אם הוא צמא או לא, דבצמא הרי נהנה ודאי אף דלא זיין (וע' בהלק"ט סימן רפ"ד), משא"כ אם אינו צמא, אולי יש מקום להתיר. וכמו שאין איסור תורה באוכל תבלינים

תחילה נברר אי איסור סיכה ביום כיפור הוא מדאורייתא או מדרבנן. ועיין בתוס' יומא דף ע"ז ע"א ד"ה דתנן, שצידדו בתחילה לומר שהוא דאורייתא, ולבסוף אמרו שהוא דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא, וכן הביאו בשם רבינו תם דכל העינויים דיוה"כ מלבד אכילה ושתיה אינם אלא מדרבנן, והראיה מזה שמצאנו שמקילים בהם במקום לכלוך או חטטים ועוד כמה קולות. ובר"ן בתחילת פרק יוה"כ הביא דעה זו, ואח"כ כתב שהוא איסור דאורייתא, ומ"מ כיון דאין איסור זה כתוב בפירוש אלא נלמד מריבוי, הדבר נמסר לחכמים מה לאסור ומה להתיר, וחכמים התירו בסיכה

ספר

אור שמה

חובר ברצון אבינו שבשמים

על כל ספר

משנה תורה

לרבינו משה ב"ר מיימון ז"ל

ובא חלק זה על:

ספר נשים וקדושה

מאת הגאון האמיתי מאור הגולה

רבינו מאיר שמחה הכהן מדווינסק זללה"ה

(מלפנים דענאבארג)

בן הרב המפורסם רבי שמשון קלונימוס זללה"ה

בן הגאון המפורסם בדורו רבי חנניה כהן זללה"ה

נדפס לראשונה בין השנים תרס"ב - תרפ"ז לפ"ק

ועתה מופיע מחדש באותיות מרוכעות מאירות עינים, בהגה"ה מדויקת, ובתיקון שגיאות ושיבושי הדפוס של המהדורות הקודמות, ובהשלמת המילואים, ההשמטות וההוספות על מקומם, בציון אלפי מראה מקומות, וכפיענוח ראשי תיבות בחילוק לקטעים ובפיסוק מלא, בצירוף מפתחות ענינים.

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

שנת מאיר שמחה הכהן זללה"ה (ע"ה)

ה'תשס"ב לפ"ק

אבל באמר לו ק' חביות של שכר ונמצא אחת יין, דהוי כשכירות בטעות ובהתחלת מלאכה שלו לא נתחייב להעביר כל המאה, ויתכן דאשתכח דעל כל חדא שהעביר נתחייב בשכר אותה חביות לבדה, בזה מועיל דישליך הנאת אחת לים המלח, ובזה השיג ראב"ד, אמנם לטעם הב', דשמא לא היה שוכרו כלל, יתכן דאין נפ"מ, וזה סברת רבינו ז"ל ודוק:

פרק יד

הלכה ו': יראה לי שכל החייב בתרומות ומעשרות מצטרף לכזית כמבבל כו':
פירוש, אף על פי שאינו יכול להפריש מאחד על חברו, דאין מפרישין ממין על שאינו מינו, בכ"ז הוי טבל, ושם חד, ומצטרף, ודומה לנבילות כו':

הלכה יד': עוברת שהריחה מאכל אסור שמעתי בשם חכם אחד שחקר בחולה שאמדהו לאכול כזית, אבל בכל מה דיאכל מאיסורים, והוי מצי לאכול בשר כחוש, ואכל בשר שמן, או ביוהכ"פ, שהיה לו לאכול לחם, ואכל בשר שמן, מי חייב ע"ז, ופשיט לה מהא דפ"ב דשבועות (י"ח ע"א) אמר אביי לעולם א"ל משמש מת בעריות חייב והכא פטור משום דאנוס הוא על הפרישה כו', והא דאמרת כי פריש מיד אמאי חייב, שהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה, א"כ חזינן דעל ריבוי ההנאה חייב, כן הכא חייב על ריבוי ההנאה, שע"ז לא הוי אנוס, עכ"ד. ולדעתי ברור דפטור, ואין כאן שום חיוב עליו, והעיקר דשאני ושאני היכי דהאיסורים המה בני שיעורא, כמו איסורי אכילה, א"כ צריך שיהא בכמות הדבר נתוסף ענין, לא בהאיכות, וכיון שכאן שכזית הוי אנוס למיכל באיסורא, רק דהאיכות הוי מועט, ואכל באופן שבאיכותו הוא רב, האיכות כשתפשוט אותה בלא נושא

האיכות, זה עצם הכמות, אינו חשיב כשיעורא, וכיון שלשיעור האכילה ביוהכ"פ שוה ככותבת מלחם יבש לבשר שמן, ואין האיכות מקטנת השיעור, איך תוכל לחשוב כשהיה צריך לאכול כזית או ככותבת, ורק דהוי מצי לאכול מידי דהנאתו מעטה ואכל מידי דהנאתו מרובה, איך תחשבו לשיעור כזית לחייבו. פוק חזי בפרק יוהכ"פ (יומא) דף פ' (ע"ב) מתקיף לה ר"ז בשר שמן בככותבת ולולבי גפנים בככותבת, א"ל אביי קים להו לרבנן כו', הרי דבכל האיסורים דאכילה כתיב בהו ושיעורן כזית הוי פסיקא ליה דלא שנא בין לולבי גפנים לדבר שהנאתו מרובה, דחסר עצם הכמותי להחשב אכילה, רק יוהכ"פ דלא כתיב ביה אכילה, ותליא בלא תעונה, הוי סליק אדעתיה דרבוי ההנאה מחשב כמו השיעור, לאפוקי נפשיה מתעניתא, ומשני דל"ש.

הרי לך ברור גמור דעל ריבוי ההנאה לא אשגחינן לאשלומי שיעור הכמותי החסר, כן הוא הדין אם היה צריך באנוס לאכול השיעור הכמותי באיסור, וזה כזית או ככותבת, רק דאכלו בהנאה מרובה, לא מתחייב מידי, שאין זה שיעור, ואין דבר זה נכנס בסוג השיעורי כלל, ולא הוי אף כחצי שיעור, דלא שייך ביה חזי לאצטרופי, ובפירש מיד חייב, דתמן מידי דאין החיוב בסוג שיעור כלל, לכן חייב על ריבוי ההנאה. ואפילו תמן נ"ל דדוקא ממשמש מת למשמש באבר חי, דאף למ"ד דמחייב במשמש מת, זהו דוקא בעריות, דאף העראה חייב, אבל בשפחה חרופה, דאינו חייב רק בגמר ביאה, דשכבת זרע כתיב, ומפיק לה מקראי (יבמות נ"ה ע"א), ברור דמשמש מת לא הוי גמר ביאתו, רק כמו העראה, לכן אמר משמש מת בעריות חייב, דייק בעריות לא בשפחה חרופה, וכן לענין יבוס, ודאי ליתא במשמש מת, דלאו בר הקמת זרע הוא לכו"ע, וכן כתבו תוספות (יבמות) דף נ"ג (ע"ב ד"ה שאנסוהו) בריש הבא ע"י, וכיון שכן דאשכחינן דרחמנא ע"ז חייבו וע"ז פטרו, תו חשבינן להך

מילתא דהוא משמש באף דעל גוף התשמיש דלא אשכחינן כלל שיה בלא צירוף הכמות, ומג הכמות בלא האיכות, וכ יתחייב יו **והא** דמחייבין באכל ח: ואכלו, משום דהנא וחייב על הנאת גרונו, ג" בהנאת גרונו, ומה דחזרו חצי זית אחר, יעו"ש סוף ק"ג ע"ב), כיון דלא הוי לא שמענו חילוק בין דנ דע"ז יפטור וע"ז יתחייב אכילה, לכן ברור דלא שמן באותו שיעור אינו אותו מן המרק (יומא פ"ו גוף האיסור, ואף אם טע וחייב על כזית הבלוע מן האיסור, שאינו מפורש למיסרך להקל באיסורי באיסורים, אבל ביום הכו בין רוטב לשומן עצמו, לאכול ביוהכ"פ, ולכן ר משמיט שמאכילין אותה הביא בהלכות יוהכ"פ סי יוסף בזה, ואולי משום

(* וכזה אמרתי דהא דק וחתך צד אחד מן הקרקע, ביצה דף כ"ב (ע"א ד"ה ו וא"כ כאן קליש גידולו, דא איגודו בפנים פטור (שבת דלא נעשה המלאכה בשלי איכפת לך, דהא לא דמי לו לכן מה שנקלש האור הוי ההוצאה דשייך בה שיעור למידי דשיעורא מה שיונק ואינו נחשב כלל בסוג מידי ומוכח כמ"ש ודוק:

מילתא דהוא משמש באבר חי לחייבו ע"ז, אף דעל גוף התשמיש אנוס הוא, אבל כאן דלא אשכחנן כלל שיהא חייב על האיכות בלא צירוף הכמות, ומקום שיהא פטור על הכמות בלא האיכות, וכשינשא עליו האיכות יתחייב יותר*.)

והא דמחייבין באכל חצי זית והקיאנו, וחזר ואכלו, משום דהנאת גרונו מיהא איכא, וחייב על הנאת גרונו, ג"כ הוא שיעור הכמות בהנאת גרונו, ומה דחזר ובלעו הוה כאילו אכל חצי זית אחר, יעו"ש סוף פרק גיד הנשה (תולין ק"ג ע"ב), כיון דלא הוי עיכול בלעיסתו, אבל לא שמענו חילוק בין דבר שמן לדבר כחוש, דע"ז יפטר וע"ז יתחייב, כל מה דהוי דרך אכילה, לכן ברור דלא שנא, ואם אכל בשר שמן באותו שיעור אינו חייב, והא דמאכילין אותו מן המרק (יומא פ"ב ע"א) היינו דאין זה גוף האיסור, ואף אם טעם כעיקר דבר תורה, וחייב על כזית הבלוע מן הטעם, אין זה כגוף האיסור, שאינו מפורש בתורה, ולא אתי למיסרך להקל באיסורים, אולם כ"ז שייך באיסורים, אבל ביום הכפורים לא שייך לחלק בין רוטב לשומן עצמו, דבהו גופייהו האיסוד לאכול ביוהכ"פ, ולכן רבינו בהלכות יוהכ"פ משמיט שמאכילין אותה מן המרק, אולם הטור הביא בהלכות יוהכ"פ סימן תרי"ז, ועיין בבית יוסף בזה, ואולי משום דלא חילקו בין שאר

איסורים ליוהכ"פ, ושומן עצמו חייש טפי דילמא אתי למיסרך להקל באיסורי תורה: **אמנם** נראה לי דביום הכפורים רוטב חמור טפי מן המאכל עצמו, דשומן עצמו דינו בכותבת ורוטב שיעורו בשיעור משקה, דהוי כדי מלא לוגמיו דפחות טובא, ועיין פרק העור והרוטב (תולין ק"כ ע"א) דאי לא אקריש משקה הוי, ודוקא ציר שע"ג בשר מצטרף, דבהכי קיי"ל לרבנן דמייחבא דעתיה, אבל בל"ז הוי משקה, ומכ"ש רוטב רכה, יעוין פרק כל הבשר (שם) ק"ח (ע"א), ולכן דברי רבינו מחוורים שלא זכר מזה בהלכות יוהכ"פ, ורק זה שמושיט כוש ברוטב ומוצצת זה א"ש ביוהכ"פ דזה כמו לאפחותי משיעורא, וכן נזכר זה בירושלמי על משנתנו דיוהכ"פ (יומא פ"ח ה"ד) בתחלה תוחבה ברוטב כו' ודוק, וחלילה לפרש מחמת דבגוף השומן ההנאה מרובה מהרוטב, ולכן נחשב זה לקל הקל תחלה, דכבר בארנו דזה ליתא, ואכמ"ל, ומה נפלא הגירסא בתוספתא כת"י (יומא פ"ד ה"ו), עוברא שהריחה [פירוש ביוהכ"פ] תוחבין לה בכוש, הריחה תרומה תוחבין לה ברוטב ודוק בכ"ז:

וכבר כתבתי בהלכות שביתות עשור, דהא שכתב הרמב"ן (בחרת האדם שער הסנה) דמאכילין פחות פחות מכשיעור, מהך דכריתות דף י"ג (ע"א) דמאכילין לאשה עוברא אוכלין

* וכזה אמרתי דהא דקוצר חייב בשבת, אם היה נטיעה נברכת לארץ, והיתה גדילה משני קצותיה, וחתך צד אחד מן הקרקע, לא מחייב משום קוצר, דאף על גב דלכאורה משמע מהא דפירשו תוספות ביצה דף כ"ב (ע"א ד"ה והמסתפק) גבי המסתפק ממנו חייב משום מכבה, דמשום דקליש נהורא תיכף, וא"כ כאן קליש גידולו, דאינו יונק רק מצד אחד הנשאר בארץ, בכ"ז פטור, ודמיה למלאכת הוצאה, דאם איגודו בפנים פטור (שבת צ"א ע"ב), או קרומיות שלה יוצאין למעלה מעשרה טפחים (שם ח' ע"א), דלא נעשה המלאכה בשלימותה, ולא נעקר לגמרי מן הארץ, דהוי עדיין מחובר, ומה דקליש הגידול לא איכפת לן, דהא לא דמי למלאכת מכבה, דתמן המלאכה לא נכנס בסוג השיעור כלל, דמכבה בכל שהוא, לכן מה שנקלש האור הוי זה בסוג מכבה, אבל מלאכת קוצר, דהמלאכה איכא בה שיעור, וכן מלאכת ההוצאה דשייך בה שיעור, דשיעוריהן כגרוגרות וכיו"ב, מידי דחשיב, א"כ איך תוכל לחשוב האיכות למידי דשיעורא מה שיונק מעט מקודם, שהיה נטוע משני צדיו בארץ, שאין האיכות משלים להשיעור, ואינו נחשב כלל בסוג מידי דבעי שיעור, ויעיין תוס' ס"פ המוציא (שם פ"א ע"ב) ד"ה והניחו ע"ג יתדות ומוכח כמ"ש ודוק:

ב' פ' ז' ב' י' ק' ל' ת' פ' ת' ז' יב' יא' זר יא' יק' ר' יא' ר' ול' ת' י' יג' יא' ב' כן יא' ד' יף יב' יק' יא' זר יא' זא' ע' ה' ינ' יך

טמאים פחות פחות מכשיעור מפני הסכנה, כדי שלא יצטרף לשיעור, לכן במסוכן אפילו צריך טובא מאכילין פחות פחות מכשיעור, דאינו מוכרח, דתמן השיעור כדי אכילת חצי פרס, ואם אכל ככזית או יותר, הלא דרך אכילה אכל, משא"כ להאכילו פחות מכדי שביעה או פחות מכזית, דלאו דרך אכילה בפחות מכשיעור, אימור דכיון שהוא מסוכן והרופא אומר שצריך לאכילתו יהבינן ליה למיכל כשיעור וכדרך אכילה, ועוין ברא"ש (יומא פ"ח סימן י"ג) מש"כ בזה. ועלה בדעתי דכל הדין דמאכילין אותו הקל הקל תחלה (שם פ"ג ע"א) הוא רק על המאכיל אבל האוכל הוא המסוכן בעצמו אינו צריך לדקדק בזה. דוגמא למה שכתבו המחברים גבי רודף דניתן להצילו בנפשו, דאם יכול להצילו באחד מאיבריו דאסור להרוג אותו, ובכ"ז הנרדף בעצמו אינו צריך לדקדק בזה, כמו שהובא במשנה למלך סוף הלכות חובל. ואתי שפיר לשון משנתנו (שם פ"ב ע"א) מאכילין כו', ופוק חזי לשון הגמרא (ברכות ס' ע"א) מכאן שנתנה רשות לרופא כו', ולא אמרו דנתנה רשות לחולה להתרפאות עצמו, דהחולה עצמו אינו מצווה שלא להתרפאות במה שאין לו רשות, יעוין ברמב"ן פ' בחקותי, אמנם לשון הברייתא ביומא (שם פ"ג ע"ב) בהך דמי שנשכו נחש כו' לא יאכל עד שיעשר לא משמע כן ודוק:

הלכה טו: וכן החולה שהריח דבר שיש בו חומץ כו':

יצא לרבינו זה מהך דפרק אף על פי (כתובות ס"א ע"א) אמימר ומר זוטרא ורב אשי הו קא יתבי אפיתחא דבי אזגור מלכא, חליף ואזיל אטורנגא דמלכא, חזייא ליה רב אשי למר זוטרא דחזור אפיה, שקל באצבעותיה אנח ליה אפומיה, הרי דהטעימו דברים האסורים, מאכלי עו"ג, דהוי כמו עוברת שהריחה, ואולי נשמט זה מדברי הכסף משנה, ודוק:

הלכה יח: יש אוכל כזית אחר כו':
בפ"ו משגגות ביאר שיאכל ככותבת לענין יוהכ"פ, וכאן קצר, ולא נהירא לומר דהכא במזיד, כיון דחשוב שיעור לענין שאר איסורים חשוב לגבי יוהכ"פ, וכמו שפירשו גבי גיד הנשה, אבל תמן בשוגג, דלא כוון לאכילת איסור ולא אחשביה בעי ככותבת, זה אין סברא כלל ואכ"מ:

פרק טו

הלכה י: וכן כל דבר שיש לו מתירין:
האחרונים נסתפקו היכי דאיכא תערובות בדבר שיש עליה איסור שאין לו מתירין, ויש איסור שיש לו מתירין, כמו ביצה טריפה שנולדה ביו"ט, אם בטיל או לא, ועיין שו"ת רעק"א סימן ס"ה. ולדעתי יש לברר זה משמועה דסוף פ' הערל (יבמות פ"א ע"ב) בחתיכה של חטאת טמאה כו' אבל חטאת טהורה לא תעלה, ופירש רב אשי (שם פ"ב ע"א) דהוי דבר שיש לו מתירין, ובאלף לא בטיל. והנה הסוגיא מוקי שם לר"ל דמיירי בנימוחה, וא"כ לרב שישא ולרבה, דלמר משום דרישא הוי איסור דרבנן, שנטמא במשקין, ולמר משום דהוי איסור לאו, וא"כ אם חתיכה חטאת טמאה נתערבה במאה חתיכות של חולין טהורות ודאי דלא בטלה, ואסורים לזרים, דאי לא"ה ניתני אף אם נתערבו בחולין סבר ת"ק דתעלה, וכן מוכרח, דאיסור מיתה במאי פקע, כן לרב אשי, דמשום דהוי דבר שיש לו מתירין, אם הוי חתיכה חטאת טמאה שנתערבה במאה חולין לא תעלה, ואסור לזרים, וא"כ מוכח דלא בטלה האיסור של חטאת לזר, אף על גב דהאיסור של טמאה בטל לכהן, ולכן לא נזכר זה בברייתא, משום דאיסור טמאה בטל, ואיסור חטאת לא בטיל, ודוק:

והנה רבנן בתוספות (שם פ"א ע"ב ד"ה דברי הכל) הביאו דבתוספתא (תרומות פ"ח הי"ד עיי"ש)

פליגי רבנן ור"י בתתי טמאה בין טהורה בחולין דפירשו לרבנן דחתיכה טעם דלא בטיל צריך לא והנה לר"ת שהביא רמב" ע"א ד"ה זה הכלל) דבנימוח מתירין, א"כ צריך לומר דהכא בשלא נימוח כ"ו מהחתיכה, רק גוף האיסור אבל כל שנימוח עד שאי קיים בטל אף בדשיל" לר"ת, דאיך יוקים רב אשי דתתיכה חטאת בחולין נ כל כך שאין גוף האיני דדבר שישל"מ בטל, ומ יותר מק"א, שאינו בדי מתחלתו, כמו שאמר ר פ"ה ה"ט עיי"ש) ובירושל יעו"ש, ודברי ר"ת באור סימן תק"א, ובהרמ"א י ד', עיי"ש

שם, וכן בדבר שיש חקדש ומעשר

הנה בשו"ע (יו"ד סימן ק') שיש לו מתירין, ו בלא הפסד, וזה הפרט כמו שאבאר בס"ד. בפו מייתי דתניא באיזו ברובן במע"ש שאין לירושלים ויצא, ומפלפל דליפרקיניה, ולא מזכיר לירושלים וליכליניה, לירושלים ויצא פריך ו בתוספות (שם ד"ה ליהד דרחוק מירושלים הו מתירין, אבל הכא דתני משמע אף פסיעה אחר הרי דכל שיש בו טורח

בעזה"ת

ספר

אורות ימי הרחמים

הערות וביאורים בסוגיות הש"ס
ופוסקים ראשונים ואחרונים
בעניני ימים הנוראים

ונלוה עליו

ספר עבודה תמה

על סדר עבודת יום הכפורים

ממוהר"ר יהושע רפאל בנבנשת זצוק"ל

שנדפס בראשונה בשנת שע"ו לפ"ק

חובר מאתי בסעייתא דשמיא

שלמה הלוי וואהרמאן

ר"מ דמתיבתא דנסאו קאונטי

שנת "ושמחת" בכל הטוב לפ"ק

ק"ו גארדענס היללס, ניו יורק

אורות ימי הרחמים

רסה

דוּתבא להורות דסיכה הוי חפצא דשתי' ממש וכמש"כ הרמב"ם דהוי כדבר
הבא בתוך הגוף ולאסור גם סיכה שאינה של תענוג והאי הלכה הוי מדרבנן
וכדקאמרי' התם אע"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר והוי אסמכתא בעלמא
וכמש"כ הראשונים.

ואגב אעיר בדברי התוס' בנדה (לב.) דס"ל לר"ת דדוקא סיכת שמן
אסמכוה רבנן אקרא ואסור מדרבנן אבל סיכה של שומן חזיר ושל חלב שריא.
ושו"מ כע"ז בקיצור תשו' הרא"ש המובאים בס' חזה התנופה (שנדפסו בסוף
ס' חיים שאל מהחיד"א) באות ס' דמי שיש לו כאב בגרונו מותר לסוכו בשמן
חזירא כי לא נאמר סיכה בכלל שתי' רק בסיכה של תענוג וזו אינה של תענוג
ואכמ"ל יותר.

נה

חוליה ביום הכפורים

נשאלתי על דבר חולה שהרופאים אסרו לו להתענות ביוה"כ ואמרוהו
שיספיק לו אם רק ישתה מעט מים אם אמרי' דכיון דיוה"כ הותר אצלו שוב
אין חילוק במה ששתה ותחת מים מותר לו לשתות גם שאר משקים
שטעימים טפי ומרבים הנאת שתייתו כמו סודה או חלב או דלמא כיון דמים
מספיקים בשבילו שוב אסור לו לשתות סודה או חלב דהרי על ריבוי ההנאה
אינו אנוס.

ובסקירה הראשונה י"ל דמקור הדבר הוא גמ' ערוכה בשבועות (יח.) בהא
דהמשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי דנועץ עשר צפורניו בקרקע עד
שימות האבר. ואמר רבא זאת אומרת דמשמש מת בעריות פטור דאי ס"ד חייב
הכא מ"ט פטור משום דאנוס הוא אי אנוס הוא כי פירש מיד נמי ניפטר אנוס
הוא. א"ל אביי לעולם אימא לך המשמש מת בעריות חייב והא דאינו פורש
באבר חי וחייב אם פריש מיד משום שהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופריש
בהנאה מרובה. ומבואר דס"ל לאביי דחייב על ריבוי הנאתו. ושוב י"ל כן גם
בנ"ד דלאביי אסור לו להרבות הנאתו ולשתות סודה או חלב דעל ריבוי
ההנאה הרי אינו אנוס. ולפי"ז להלכה דקיי"ל כרבא דהמשמש מת בעריות
פטור וכמש"כ הרמב"ם בפ"א מהל' איסורי ביאה הי"א שוב ליכא שום חיובא
על ריבוי הנאה.

ענוג

ה"כ

ת"ב

אינה

לא

ה"ת

דלא

של

ירות

יעית

מנא

פי"ז

יתא

בו

דאי'

נאר

ועס

יעית

ותר

לכל

טלת

היא

שתא

קרא

ביאו

זרה

קרא

אולם ראיתי בריטכ"א שם בשבועות שכתב בכיאר דברי רבא דכי פריש מיד נמי אנוס הוא — פי, לא שיהי' אנוס כמו בפירש מת דהא התם לא אפשר והכא אפשר, אלא לומר שגם זה יש לו אנוס כי אולי אינו יכול לכבוש יצרו ולעמוד בלי, דישה עד שימות ולפיכך פורש חי. (ומטעם זה תמה שם על אביי דמאי מהדר לי' שהי"ל לפרוש בהנאה מועטת דהא אמרי' דאנוס הוא ע"ז עיי"ש). ולפי"ז יש מקום לומר דגם רבא מסכים עם שיטת אביי דאיכא חיובא בריבוי הנאה אולם ס"ל דבנ"ד שפורש לא מפאת ריבוי הנאה רק משום שחייש שאולי לא יוכל לכבוש את יצרו ולעמוד בלא דישה הוי אנוס. וכ"מ ביש"ש בפ"ו דיבמות אות ג' שכתב דאף דהך סברא שהי"ל לפרוש בהנאה מועטת ליתא אלא לאביי אבל לרבא דס"ל המשמש מת בעריות פטור לא ס"ל הך סברא היינו לענין פרישה דסבר רבא מאי הו"ל למעבד מאחר שרוצה לפרוש מעבירה אבל במוסיף הנאה בלי פרישה אף רבא מודה עיי"ש. ולפי"ז גם לרבא אם אנוס הוא על המים אסור לו לשתות סודה או חלב שיש בזה ריבוי הנאה.

ואולי י"ל דאכילת יוה"כ שאני משאר מאכלות אסורות וביוה"כ ליכא חיובא במרבה הנאתו. דהנה ביד המלך בפ"ב מהל' שביתת עשור ה"ט תמה בהא דאיתא ביומא (פג.) במי שאחזו בולמוס דמאכילין אותו הקל הקל. וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מהלכות מאכלות אסורות הט"ז. וכן איתא ביומא (פב.) בעוברת שהריחה דמאכילין אותה הקל הקל דמאכילין אותה רוטב ואם לא נתיישרה דעתה מאכילין אותה שומן עצמו. וכ"פ הרמב"ם שם בהל' מאכ"א הי"ד עיי"ש. אולם באיסורי יוה"כ לא מצינו כלל הלכה דהקל הקל וסיבת הדבר טעון ביאור.

← וכתב ביד המלך ליישב דשאני חולה שמוכרח לאכול מאכלות אסורות מפאת פקוח נפש מאיסור דאכילה ביוה"כ דבאכילת יוה"כ אין שום קפידא להאכילו הקל תחילה דהרי אין שום חילוק בין מאכל היתר למאכל איסור דכל ענין האכילה בעצמה היא איסור כרת. ומסיק ביד המלך דהרי קיי"ל בזבחים (לב:) ויבמות (ז:): במצורע שחל שמיני שלו בע"פ וראה קרי בו ביום וטבל דהואיל והותר לצרעתו הותר לקרויו וה"ה באכילת יוה"כ דכיון דמפאת חליו הותר איסור דכרת הותר גם גוף האיסור שעל המאכל עכת"ד היד המלך. ולפי"ז י"ל גם בנ"ד דכיון דהותר איסור כרת ומותר לו לשתות מים מפאת חליו שוב מותר לו לשתות תחתם גם שאר משקים אף שמרבים הנאתו.

אולם בעיקר הדבר אין הדבר מוסכם בפי כל כהיד המלך ואדרבא הבית

יוסף באו"ח בסי' תרי הקל (והוא כמש"כ בכ שוה לשאר איסורים דהרמב"ם לא הזכיר ה באו"ח בסי' ל"ו שלא בהל' שביתת עשור דב משאר ימות השנה וי' וביוה"כ משתנה ונקרא שמשנתים אין דרכו ש בספרי ותוספתא כידוע דגם ביוה"כ איכא ה

ומש"כ ביד המל המאכל דהואיל ואישו שהק' דכיון דביאה בנ בענין אחר א"כ כולו במקצת אם יכנס כולו ומבואר דלא אמרי' הו בקו' התוס' מזבחים י' אם יכנס פסיעה לצד ניחוש שמא ירבה בפו (כמו שמביא האשם ל בפסיעות).

ולפי"ז שוב לא ד צורך להתירו להכנס ו אישתרי אישתרי וכיו האיסור השני. (וכ"ה ושוב התירה איסור א שמוכרח לאכול אם נ איסור אחר ושפיר דו ואישתרי אישתרי. ולו הנאתו אף דהותר לו (כא:): דרב מתיר גם ב' הרי פסקי' כלישנא בו פלי'. וכ"פ הרמב"ם

יוסף באו"ח בסי' תרי"ז מסיק דגם ביוה"כ איכא הלכה דמאכילין אותו הקל הקל (והוא כמש"כ בכ"מ בפיי"ד מהל' מאכ"א). וכ"כ הב"ח שם דדין דיוה"כ שוה לשאר איסורים בזה. וכן ס"ל לרבינו ירוחם הובא בב"ח שם. והא דהרמב"ם לא הזכיר הלכה דהקל בהל' יוה"כ כבר כתב הנו"ב במהדו"ק באו"ח בסי' ל"ו שלא היה אפשר להרמב"ם לכתוב סדר הפרטים של הקל הקל בהל' שביתת עשור דבאמת אם אירע דבר זה ביוה"כ משתנים פרטי האיסורים משאר ימות השנה ויש אשר בשאר ימות השנה נקרא קל נגד איסור אחר וביוה"כ משתנה ונקרא זה חמור והאחר נקרא קל ולמכתבינהו כאן לפי השינוי שמשתנים אין דרכו של הרמב"ם לכתוב מה שלא נתפרש בפירושו בתלמוד או בספרי ותוספתא כידוע למי שבקי בסדרו עכ"ל. ולפיי"ז שיטת הרמב"ם ברורה דגם ביוה"כ איכא הלכה דמאכילין אותו הקל הקל.

ומש"כ ביד המלך דכיון דהותר איסורא הותר גם גוף האיסור שעל המאכל דהואיל ואישתרי אישתרי יש לדון בזה לפמש"כ התוס' ביבמות (ז): שהק' דכיון דביאה במקצת שמה ביאה ואפ"ה שרי מקצתו משום דאי אפשר בענין אחר א"כ כולו נמי לישתרי. ותירץ התוס' דכיון דאפשר ע"י ביאה במקצת אם יכנס כולו חייב מידי דהוה אהיה לו דרך קצרה וכא לו בארוכה. ומבואר דלא אמרי' הואיל ואישתרי אישתרי כשאין צורך לכך. (ובמק"א דנתי בקו' התוס' מזבחים (לג.) גזירה שמא ירבה בפסיעות ופירש"י דלאחר שסמך אם יכנס פסיעה לצד פנים יותר משצריך נמצא ענוש כרת ושוב גם בני"ד נחוש שמא ירבה בפסיעות אם יכנס כולו ולהכי מוטב שיכניס ידיו לבהונות (כמו שמביא האשם לשער נקנור ולא לפנים) דבמעיל ידיו אי אפשר להרבות בפסיעות).

ולפיי"ז שוב לא דמי נ"ד להך דביבמות דרק במצורע שראה קרי דאיכא צורך להתירו להכנס למקדש והקרי הוי מניעה להיתר הכניסה אמרי' הואיל ואישתרי אישתרי וכיון דהתורה התירה איסור אחד לטהרו התירה גם את האיסור השני. (וכ"ה במצות יבום שם (ז):) דהתורה התירה איסור אשת אח ושוב התירה איסור אחר דבלא"ה הרי היא אסורה לו). אבל בחולה ביוה"כ שמוכרח לאכול אם בידו לאכול מאכל כשר הרי אין שום צורך להתיר גם איסור אחר ושפיר דכשבידו למנוע מאכילת איסור דלא אמרי' בזה הואיל ואישתרי אישתרי. ולפיי"ז שוב בני"ד אסור לשתות סודה או חלב ולהרבות הנאתו אף דהותר לו איסורא דכרת ומותר לו לשתות מים. (ועי' בקידושין (כא):) דרב מתיר גם ביאה שני' ביפ"ת דהואיל ואישתרי אישתרי. אולם להלכה הרי פסקי' כלישנא בתרא שם דביאה שני' אסורה לכו"ע ורק בביאה ראשונה פלי'. וכ"פ הרמב"ם בפ"ח מהל' מלכים ה"ד עיי"ש).

ש"מ באור שמח בפ"ד מהל' מאכ"א הי"ד שדן בכעין שאלתנו בחולה שהותר לו לאכול לחם ורוצה בבשר שמן והביא מח"א שהוכיח לאיסורא מהסוגיא דשבועות (יח.) דאיכא איסור בריבוי הנאה. והעירני ח"א שבש"ת עמודי אור ג"כ אוסר בנ"ד כהגמ' בשבועות ולדאבוני אין הס' תח"י לעיין בו.

אולם האור שמח כתב שלדעתו ברור דליכא איסורא בריבוי הנאה והעיקר דשאני היכא דהאיסורים בני שיעורא ניהו כמו איסורי אכילה דאז צריך שיהא נתוסף ענין בכמות הדבר ולא בהאיכות וכיון שכאן שכזית (או ככותבת) הוי אנוס למיכל באיסורא רק דהאיכות הוי מועט ואכל באופן שבאיכותו הוא רב, האיכות כשתפשוט אותה בלא נושא האיכות זה עצם הכמותי אינו חשיב כשיעורא — וכיון שלשיעור האכילה ביה"כ שוה ככותבת לחם יבש לבשר שמן ואין האיכות מקטנת השיעור איך תוכל לחשוב כשאכל מידי דהנאתו מרובה לשיעור ככותבת לחיבו. ועי' ביומא (פ.) בשר שמן ולולבי גפנים בככותבת ומבואר דל"ש בין לולבי גפנים לדבר שהנאתו מרובה, הרי לך בבירור גמור דעל ריבוי הנאה לא אשגחינן לאשלומי שיעור הכמותי החסר. וה"ה אם היה צריך באונס לאכול השיעור הכמותי באיסור רק דאכלו בהנאה מרובה לא מתחייב שאי"ז שיעור ואינו נכנס בסוג השיעורי כלל ול"ה אף כחצי שיעור דל"ש בי' חזי לאצטרופי. והא דחייב בפירש מיד הרי תמן מידי דאין החיוב בסוג שיעור כלל ולכן חייב על ריבוי הנאה עכ"ד.

ולענ"ד נראה להביא ראי' להאור שמח מגמ' ערוכה ביומא (פג.) במי שאחזו בולמוס דמאכילין אותו הקל הקל, טבל ונבילה מאכילין אותו נבילה טבל ושביעית שביעית וכו' ואמאי לא תני הלכה דהקל הקל באותה חתיכה עצמה, נבילה כחושה ושמנה דמאכילין אותו כחושה (אם אמדוהו הרופאים שיספיק לו כחושה) דבזה ליכא שום ריבוי הנאה. וע"כ מבואר כהאור שמח דליכא איסורא במה שמרבה הנאתו באכילת שמנה.

ובעיקר שאלתנו במי שהותר לו שתיית מים י"ל לפי מה שנסתפק המהר"י חגיז בשו"ת קטנות ח"ב בסי' רפ"ב דאולי שותה מים ביה"כ אינו חייב מן התורה דרק במידי דמיזן חייב ומים אינם מזינים ולית בהו אבידת הנפש. ולפ"ד ברור דכשהרופאים אמדוהו שא"צ משקה שמיזן ושמים מספיקים לו דאין לו לשתות סודה או חלב דהרי במים ליכא איסורא מה"ת וליכא כרת ושוב בנ"ד לא הותר להאי חולה שום איסור דמה"ת מפאת פקוח נפש.

אולם מכבר האריכו רבוותא לסתור מש"כ בהל' קטנות. ועי' בסמ"ג הובא בב"י בסי' תרי"ג דאסור לרחוץ פיו ביה"כ שאפי' חצי שיעור אסור מה"ת

ומבואר דבמים איכא איסורא ד: דאמר קרא ותבא כמים בקרבך והרמב"ם ועוד קדמונאי כל ז' בפ"ח דיומא שכתב דמדלא אע לשתייה ש"מ דכל שראויין לשרו דבנ"ד ששתיית מים הותרה לו משקים אף שמרבים הנאתו.

ובהל' קטנות שם הביא מי על חומץ משום דמשיב את ה חלא. שמע ר"ג ואיקפד. אמר אימר דאמרי אנא פורתא טובא ולכאורה קשה תיפ"ל משום נ איסור לכתחילה ומים לבד לא טעו כדראבי"ה שהביא הטור ד איסור מים הוי דאורייתא וחיי דל"ק אלא איקפד ול"ק רתח ז עכ"ד.

ולענ"ד לא ירדתי לסוף ז נתהפכו ונעשו חומץ מזוג והו ול"ש בהם דין דמים כלל. ונ דבעי' עינוי שי"ב אבידת נפש שיין במים שאינם זנים לענ"ד הו"ל שפיר עינוי שי"ב אבידת ח"ד בסי' נ"ח ושם דחה גם הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג דעיר

וכעת קבלתי הס' אבני הגה"צ כ"ק האדמו"ר מבאבו וסותר את ההוכחה משבועות פרישה באבר חי (עשה מקרא ול"ת מקרא לא תקרב לא תי האומרים קרב אליך אל תגש איסור להרבות הנאתו באיסור

ומבואר דבמים איכא איסורא דאורייתא. ועי' ביומא (עו:) דרחיצה היא כשתיה דאמר קרא ותבא כמים בקרבן וכשמן בעצמותיו ולשיטת השאלות והבה"ג והרמב"ם ועוד קדמונאי כל העינויים הם מה"ת. ומצאתי בתפארת ישראל בפ"ח דיומא שכתב דמדלא אשכח תנא למנקט פטורא רק מהנך שאינן ראויין לשתייה ש"מ דכל שראויין לשתייה אף דלא זיין טובא חייב עליה. ולפי"ז נראה דבנ"ד ששחיית מים הותרה לו מפאת פקו"נ דמותר לו לשותות תחתם גם שאר משקים אף שמרבים הנאתו. וכ"מ מפסקו של האור שמת.

ובהל' קטנות שם הביא מיומא (פא:) דרש רב גידל אין הלכה כרבי דחייב על חומץ משום דמשיב את הנפש. ואיתא שם דלשנה נפקי כו"ע מזוגו ושנו חלא. שמע ר"ג ואיקפד. אמר אימר דאמרי אנא דיעבד לכתחילה מי אמרי, אימר דאמרי אנא פורתא טובא מי אמרי, אימא דאמרי אנא חי מזוג מי אמרי. ולכאורה קשה תיפ"ל משום מים. אא"כ מים דרבנן סברי דברבנן מבטלים איסור לכתחילה ומים לבד לא היו שותים דיודעים דאסור מדרבנן אבל בחומץ טעו כדראבי"ה שהביא הטור דדברים שא"ר לאכילה מותרין לכתחילה אלא איסור מים הוי דאורייתא וחייבין עליהן כרת האין חשבו למזוג במים. ועוד דל"ק אלא איקפד ול"ק רתח דמשמע קפידא בעלמא דלא עברו אלא אדרבנן עכת"ד.

ולענ"ד לא ירדתי לסוף דעתו בזה דהרי המים שמזוג בהם את החומץ נתהפכו ונעשו חומץ מזוג והוי כציר או מוריים דל"ה משקה הראוי לשתי' ול"ש בהם דין דמים כלל. ומה שהביא שם את הברייתא דוהאבדתי הנפש דבעי' עינוי שיי"ב אבידת נפש בתוך חלל הגוף ואיזה זה אכילה ושתי' וזה לא שייך במים שאינם זנים לענ"ד צ"ע דכשלא ישתה מים הרי ימות בצמאון ושוב הו"ל שפיר עינוי שיי"ב אבידת נפש. והעירני ח"א שכ"כ בשו"ת מנחת אלעזר ח"ד בסי' נ"ח ושם דחה גם הוכחת המהר"י חאגיז בהל' קטנות ממש"כ הרמב"ם בפיה"מ בפ"ג דעירובין ומסיק שלא כדבריו ואכמ"ל יותר.

וכעת קבלתי הס' אבני חפץ מידידי הגרי"ב גולדברגר שליט"א חתן הגה"צ כ"ק האדמו"ר מבאבוב שליט"א וראיתי בסי' כ"ז שהעיר על דברינו וסותר את ההוכחה משבועות (יח.) דשאני התם דאיכא איסור מיוחד לאסור פרישה באבר חי (עשה מקרא דותהי נדתה עליו אפי' בשעת נדתה תהא עליו ול"ת מקרא לא תקרב לא תקרב נמי לא תפרוש הוא דכתיב בישעי' פס"ה האומרים קרב אליך אל תגש בי כי קדשתיך) ואין ללמוד מזה לכה"ת דאיכא איסור להרבות הנאתו באיסורים והוא כמסקנת האור שמת.

בחגך מהיקישא דר' יונה בי
הוקשו כל המועדים כולן זד
לשמחת החג רק לאותה ע
הקודש ומקרא מלא כתיב

ואם כנים הם דברינו
נקי וכדאי בפסחים (עו).
למ"ד דאין זביחה אלא בש
ולשיטת הרמב"ם בפ"ו מד
דל"ב שלמי שמחה ואיכא
בס' המנהיג בהל' החג בסי
אינם אלא למצוה מן המו
כהתוס' במו"ק (יד): דליכא
בזה בירושלמי בחגיגה (פ
ולקדוש ה' מכובד זה יוה"נ
בכסות נקי עיי"ש.

ועי' ברמב"ן בס' המצו
בכלל מצות שמחה. ובערכי
מועד ואיקדשי בעשיית מל
מתים פתוחים לפניו להכי
אומרים הלל גם בר"ה ובי
ועי"כ דאיכא מצות שמחה
בס' המנהיג בהל' אירוסין
ביום ראשון של פסח וכן
מ"מ המועדים הוקשו זל"ז
כרגלים וכו' והם בכלל ז
ומבואר דאיכא דין דשמו

אולם בס' יראים בסי' ו
אינו בכלל שמחה משום ד
כדברי הגמ' במו"ק (ט.) דא
(מז.). ועי' בבנין ציון ח"ב
שמחה ע"כ אי"כ איסור ו
שמחה בשמחה. וכ"כ בטו

ושם הביא מדברי המג"א באו"ח בסי' תק"נ סק"ב שהביא מש"כ הרמ"ע
בסי' קי"א דקטנים מאכילין אותם בת"כ לחם ומים להתאבל עם הצבור ועל
זה כתב המג"א דזה דוקא בקטן שיש לו דעת להתאבל. ועי' במשנ"ב שם
סק"ה דאף הצריך לאכול לא יתענג עצמו בכשר ויין רק כפי מה שצריך. וכן
הקטנים שיש להם דעת להתאבל אע"פ שאין מחוייבין לחנכם, אפי' בן י"ב
שנה, ואפי' תענית שעות מ"מ ראוי לחנכם שלא יאכלו רק כדי קיום הגוף,
לחם ומים או שאר מאכל פשוט לפי התינוק כדי שיתאבלו עם הצבור עכ"ל.
וכתב באבני חפץ וק"ו לגבי יוה"כ דהוי דאורייתא דצריך למנוע עצמו
מלהתענג בתענוגים ולא יאכל אלא כדי קיום נפשו. וכעיי"ז הביא מהחת"ס
באו"ח בסי' קנ"ז לענין ת"כ שלא הותר לו אלא כדי צרכו וחיותו. (ועי'
במהר"ם שיק באו"ח בסי' רפ"ט מה שהעיר ע"ד החת"ס עיי"ש).

ושוב כתב שם דאין לחלק ולומר דדוקא לענין ת"כ נשנה דין זה דהרמ"ע
כיון שצריך לחנך את הקטנים להתאבל עם הצבור משא"כ ביוה"כ דאין
התענית משום אבילות אלא מטעם תשובה ולקיים מצות ועיניתם את
נפשותיכם דז"א דהרי אדרכא בת"כ מבואר דאין מחנכין קטנים לשעות
כמש"כ האלי' רבה בסי' תקמ"ט ובסי' תקע"ו, וכל זה בת"כ אבל ביוה"כ
נקטינן בסי' תרט"ז דמחנכין קטן לשעות. ולפי"ז יוצא דאם מצינו בת"כ שצרי'
להחמיר ע"ע שלא להתעדן במאכלים יותר מכדי קיום נפשו ק"ו ביוה"כ שלא
יאכל אלא מאכלים רגילים שצריך לקיום נפשו.

ולענ"ד נראה דבודאי יש מקום לחלק בין ת"כ ויוה"כ דבת"כ הרי איכא
ב' דינים נפרדים: (א) דין דתענית, ו(ב) דין דאבילות, משא"כ ביוה"כ דליכא
כלל דין דאבילות. ולפי"ז י"ל דאף דלענין איסור תענית מקרא דועיניתם
(שכולל חמשה העינויים) בודאי דיוה"כ חמיר טפי מת"כ ואם אסור בת"כ
כש"כ דאסור גם ביוה"כ מ"מ אותן הלכות שבאבני חפץ המובאים מהחת"ס
והמשנ"ב כולם מפאת דיני אבילות הם וכדמבואר מתוך לשונם הטהור —
דלכן לא יאכלו הקטנים בת"כ רק כדי קיום גופם משום דצרי' לחנכם כדי
שיתאבלו עם הצבור — וכיון שהן הלכות מפאת דין דאבילות דאיכא בת"כ
שוב אין להן שום ענין ליוה"כ כנ"ל.

ומכבר הארכתי דביוה"כ לא רק דליכא דין דאבילות אלא דיתכן דאיכא אף
דין דשמחה. וכ"מ ברמב"ם בפ"ג מהל' חנוכה ה"ו דר"ה ויוה"כ אין בהם הלל
לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד ולא ימי שמחה יתירה דמשמע שהם ימי
שמחה אבל לא ימי שמחה יתירה. ומבואר דגם יוה"כ נכלל בקרא דושמחת

אורות ימי הרהמים

רעא

בחגך מהיקישא דר' יונה בשבועות (י.) דאמר קרא אלו תעשה לה' במועדיכם הוקשו כל המועדים כולן זה לזה. (ואולי אותה שמחה שאינה יתירה הכונה לא לשמחת החג רק לאותה שמחה שכ"א חייב להתנהג בה בכל יום בעבודת הקודש ומקרא מלא כתיב עבדו את ה' בשמחה, ואכתי יש לדון בזה).

ואם כנים הם דברינו נראה פשוט דשמחה ביוה"כ נתקיימה רק בכסות נקי' וכדאי' בפסחים (עו.) דאם חל יו"ט ראשון של חג להיות בשבת שוב למ"ד דאין זביחה אלא בשעת שמחה מ"מ מקיימין מצות שמחה בכסות נקי' ולשיטת הרמב"ם בפ"ו מהל' יו"ט הי"ז הרי זה קיום מצות שמחה דמה"ת דל"ב שלמי שמחה ואיכא קיום שמחה דמה"ת גם בשאר מיני שמחות. וכ"כ בס' המנהיג בהל' החג בסי' נ"ד. ועי' בריטב"א ובר"ן בסוכה (מב:) דשלמים אינם אלא למצוה מן המובחר אם אפשר אבל אינם מעכבים (והוא דלא כהתוס' במו"ק (יד:) דליכא קיום שמחה דמה"ת בלי שלמי שמחה. ואולי פלי' בזה בירושלמי בחגיגה (פ"א ה"ב) עיי"ש. ועי' בשבת (קיט.) מאי דכתיב ולקדוש ה' מכבוד זה יוה"כ שאי"ב לא אכילה ולא שתי', אמרה תורה כבדהו בכסות נקי' עיי"ש.

ועי' ברמב"ן בס' המצות בשורש א' דאמירת הלל ביו"ט הוי מה"ת והיא בכלל מצות שמחה. ובערכין (י:) מבואר דרק משום דבר"ה וביוה"כ (דאיקרו מועד ואיקדשי בעשיית מלאכה) מלך יושב על כסא הדין וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו להכי לא אמרי' הלל ומבואר דאי לאו האי טעמא היו אומרים הלל גם בר"ה וביוה"כ אף דיסוד ההלל ביו"ט הוא מפאת שמחה ועי"כ דאיכא מצות שמחה (עכ"פ לא שמחה יתירה) גם בר"ה וביוה"כ. וכ"מ בס' המנהיג בהל' אירוסין ונשואין שכתב וז"ל אסור לעשות חופה ולכנוס ביום ראשון של פסח וכן בכל המועדים ובחוליהם. ואע"פ של"כ בו שמחה מ"מ המועדים הוקשו זל"ז וכו' לא מיבעיא של רגלים אלא אף ר"ה ויוה"כ כרגלים וכו' והם בכלל המועדים בתפלה ובקידוש ונקרא מקראי קודש. ומבואר דאיכא דין דשמחה גם ביוה"כ.

אולם בס' יראים בסי' רכ"ז כתב דאע"פ שיוה"כ הוא בכלל המועדים מ"מ אינו בכלל שמחה משום דכתיב כי' ועיניתם את נפשותיכם. ולכאורה סברתו כדברי הגמ' במו"ק (ט.) דאין שמחה בלא אכילה ושתי'. וכ"מ בתוס' בכתובות (מז.). ועי' בבנין ציון ח"ב בסי' קנ"א שכתב דביוה"כ דל"ה כחג שיש בו דין שמחה ע"כ אי"כ איסור ושמחת בחגיך ולא באשתך ולא דין שאין מערבין שמחה בשמחה. וכ"כ בטו"א בחגיגה (ח.) בר"ה שאי"ב דין שמחה דמותר

ג"ע
ועל
שם
וכן
י"ב
נ"ף,
י"ל.
צמו
ז"ס
ועי'
ג"ע
אין
את
עות
ז"כ
נר'
זלא

יכא
יכא
יתם
ז"ב
ז"ס
—
כדי
ז"ב

אף
ז"ל
ימי
חת

לישא אשה מדאורייתא וה"ה ביוה"כ. וע"כ דיש רק איסור מדרבנן כדאי' בבבוצה (לו:). ועי' בענפי ארז ממז"ר זצ"ל בערך אשה אחרת מתקנין לו מש"כ בזה. וכ"מ במס' סופרים (פי"ט ה"ו) דביוה"כ אין מזכירין לא מועד ולא שמחה שאין שמחה בלא אכילה עיי"ש. עכ"פ ברור דלכו"ע ליכא דין דאבילות ביוה"כ (אף דנתמעט משמחה) ובודאי שאין ללמוד גדרי אבילות מת"ב כנ"ל. L

נו

פקוח נפש בשבת וביום הכפורים

המחבר באו"ח בסי' תרי"ז ס"ד כתב דיולדת תוך שלשה ימים לא תתענה כלל. משלשה עד שבעה אם אמרה צריכה אני מאכילין אותה מכאן ואילך הרי היא ככל אדם. והק' הדגול מרבבה מדברי הגמ' בשבת (קכט.) דמשלשה ועד שבעה דוקא כשאמרה איני צריכה אין מחללין עלי' את השבת. וכ"מ ברי"ף וברא"ש שם בביאור הגמ' עיי"ש. ומבואר דבסתמא מחללין שבת עבור יולדת מג' ועד ז' — וכ"פ המחבר בעצמו באו"ח בסימן ש"ל — וא"כ אמאי מחמירין ביוה"כ דאיכא כרת טפי מבשבת דאיכא איסור סקילה וביוה"כ רק כשאמרה צריכה אני מאכילין אותה משא"כ בסתמא. וכן תמה בקרבן נתנאל שם ומסיק לפסק הלכה דיוה"כ לא חמיר משבת וגם ביוה"כ מאכילין אותה בסתמא תוך שבעה.

ובשבת (קכח:): פריך מכדי תנא לי' מילדין את האשה וקורין לה חכמה ממקום למקום ומחללין עלי' את השבת לאתויי מאי ומשני לאתויי הא דת"ר דאם היתה צריכה לנר חבירתה מדלקת לה ואם היתה צריכה לשמן חבירתה מביאה לה. ומסקינן דאיירי בסומא מהו דתימא כיון דלא חזיא אסור קמ"ל איתובי מיחבא דעתא סברא אי איכא מידי חזיא חבירתה ועבדה לי. וכתב התוס' דאע"ג דביומא (פג.) איתא דאין מאכילין אותו ביוה"כ אלא ע"פ מומחה מ"מ הכא שרינן משום יתובי דעתא דיותר יכולה היולדת להסתכן ע"י פחד שתתפחד שמא אין עושין יפה מה שהיא צריכה ממה שיסתכן החולה ברעב. ומבוארת שיטת התוס' דמתירין להדליק נר בשביל סומא רק משום דבלי נר איכא סכנה לאשה ומחללין שבת רק כדאיכא סכנה במניעת אותו החילול משא"כ אם במניעת אותו הדבר ליכא סכנה אף דבחולה שיש בו סכנה אנו דנין.

אולם לא כן היא ש מדורה לחיה ואפי' בימו הקרים אבל אין עושין כ מהשגת הראב"ד שכתב בשבת בין להשקותו בין עכ"ל. ומבוארת שיטתו שאי"ב סכנה. ולפי"ז בו במניעת המדורה וכמש"נ יוה"כ דמאכילין אותו רי סכנה אף דאין במניעת

ועי' ברמב"ם בפ"ב מקצת הרופאים אומרים אחר הבקיאין ובלבד של סכנה אין מאכילין אותו אולם בפ"ב מהל' שבת שבת לגבי חולה שיי"ב ומדכתב דהרי הוא כחול מחללין את השבת אף שיי"ב סכנה ולא דחוי'. שבת עליו אף שאין במ בסי' שכ"ח ס"ד דמכה לו כל מה שרגילים לעש סכנה במניעת הדבר ההו עיי"ש. (ועי' בכה"ל ו והרשב"א והר"ן והתו"י

והנראה בזה ליישב ובגמ' שם איכא כמה יי בני" את השבת אמרה ח א"ר יהודה אמר שמואי בהם ולא שימות בהם. ואשכחן ודאי ספק מנלן ילפי' דאפי' ספק פקו'